

Сунчица Орашанин, мастер*
Радио-телевизија Србије
Београд

ПАРАДИГМАТИЧНОСТ ПОЈМА СТРАНАЦ У МЕЃУКУЛТУРНОМ КОМУНИЦИРАЊУ

Сажетак: У светлу најновијих великих глобалних миграција, па и издвојених кризе, међукултурно комуницирање је на посебном испису. Нова стварност изискује и нове одговоре, ионајре у међукултурном комуницирању, уз нова тумачења и савремена теоријска промишљања, што свакако подразумева размену мисли, осећања, порука између припадника две или више етничких група. Јер, сваки народ карактерише и особена, специфична врста комуникације. У међуетничким односима и међукултурном комуницирању од изузетне је важности познавање туђе културе, обичаја, традиције и начина споразумевања. Комуникација као темељ међуљудских односа важна је за успостављање првој али и правој контакта између припадника тих различитих група. Она омогућава да се људи не доживљавају искључиво као странци, јер је тек у дијалогу она страна која може да приближи људе, народе, нације... У овој раду бавићемо се међукултурним комуницирањем кроз призму странца - значајем такве врсте комуникације, предностима, недостацима и могућим замкама у тумачењу овој сложеној друштвеној појми. Свако ко говори друшачијим језиком може се сматрати странцем. Али то не значи да он нужно мора бити неприхваћен и одбациван. Насупрот томе у различитости би се можда могло пронаћи и бојитство које уједињује животи појединаца и доноси нове, друшачије, свестраније погледе на свет. Замке у међукултурној комуникацији су мнобројне, али нису малобројни ни начини који, кроз дијалог, постојано приближавају у међукултурном комуницирању и зато квалитетнијем и бољем разумевању.

Кључне речи: СТРАНАЦ, МЕЃУКУЛТУРНО КОМУНИЦИРАЊЕ, КОМУНИКАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ, ГОВОР.

* Контакт: suncica.orasanin@rts.rs

Увод

У 184 државе света живи данас готово пет хиљада различитих етничких група које комуницирају користећи мноштво језика. Странаца и странствовања је све више на нашој планети. Сваки појединац је отуд принуђен да током живота пролази кроз својеврстан језички Вавилон различитих културних и социјалних светова. На планети је све више људи искорењених из своје родне средине, а нове, у које доспевају, све их ређе прихватају толико да би се могли сматрати удомљеним. Странци се често суочавају с неприхватањем, одбијањем, отуђивањем и неразумевањем. Уистину, нема комуникације без потврђивања себе и признавања другог, али и, особито, признавања себе од стране других. Процес комуникације је веома сложен, динамичан, испреплетан, саткан од мноштва нити – видљивих и невидљивих. Чак и када се комуникација одвија међу особама које се одлично познају, не значи да ће пронаћи те неопходне заједничке нити него ће, чешће, доћи до неразумевања, неспоразума, парадокса, шумова у комуникацији, неслагања. Оивичини временом, простором, националном припадношћу, учесници у комуникацији неретко прелазе дуг пут од неразумевања до коликог-толиког сагласја и слагања. Колико смо далеко од странаца и зашто смо удаљени? Ко су странци и зашто су нам неприступачни? Да ли, само понекад, у странца имамо више поверења него у нама блиске особе, и како се то објашњава? У овом раду покушаћемо да дамо одговоре на та и још нека, по нашем мишљењу, веома важна питања.

Први и основни предуслов да бисмо некога сматрали себи блиским управо је језик, јер тамо где наступи неразумевање због немогућности дијалога и споразумевања, нема ни комуникације, слагасја, прихватања. Међукултурно комуницирање је вештина, умеће, знање, способност, па и добра воља. Можда баш и изнад свега добра воља, с мноштвом духовних и душевних напора у премошћивању двеју неминовних различитости што ипак, и упркос свему, могу да воде према приближавању и прихватању оног другог и другачијег.

1. Међукултурно комуницирање

Међукултурно комуницирање је интерактивни однос у коме се одвија процес размене симбола у којем се појединци из две или више различитих култура споразумевају долазећи до заједничких значења. У комуникацији са људима, који су из друге културе у односу на нашу, схватамо да они имају другачија виђења, понашање, размишљања. Тада се суочавамо

с културним разликама, које понекад могу изгледати непремостиве и чврсте, као зид. Последица тога је да се наш идентитет доводи у питање и почиње да се мења, човек се осећа несигурно и рањиво. У сваку комуникацију појединац уноси себе – своја мишљења, веровања, хтења, настојања, предрасуде, једном речју – културу. Комуникатор свој идентитет најпре образује у садејству и разговору са припадницима своје културе. На тај начин он потврђује себе. Осећа се сигурнијим у комуникацији са људима које сматра себи блиским, док се, са друге стране, углавном осећа рањиво и несигурно у комуникацији са припадницима других култура. Када се између појединаца, група, па и читавих друштава, који имају различите идентитете, одвија комуникација, можемо рећи да се догађа међукултурно комуницирање, или на енглеском: идентиту неготион – споразумевање. Главни предуслов за успешно међукултурно комуницирање је пуна свест о нама и другима/другачијима/странцима. Суштина оваквог вида комуницирање је споразумевање и долажење до заједничких значења. Контакт са припадницима других култура често је пун неспоразума, неразумевања и фрустрирајући, због тзв. камена спотикања, који је формулисао Ла Рау М. Барна. Њега чине: претпоставка сличности; разлика у језику; погрешно тумачење невербалних знакова и симбола; предрасуде и стереотипи; процењивање; узнемиреност и тензија.¹ Све то може довести до културног шока, који је праћен физичким и емоционалним реакцијама – исцрпљеност, несаница, депресија, али и лупање срца, недостатак ваздуха, укоченост у мишићима...

Хомогеност, односно хетерогеност учесника комуникације представља основ за разликовање унутаркултурне и међукултурне комуникације. Апсолутна хомогеност учесника у комуникацији није могућа – јер онда нема дијалога, већ је реч о монологу. За комуникацију је неопходан други и то други који се разликује, ма колико те разлике биле мале.² Моменат преласка из унутаркултурне у међукултурну комуникацију је изузетно тешко, а можда чак и немогуће одредити. Разлози су једноставни. Не постоји тачна, прецизна, дељива линија на преласку из једне у другу комуникацију. У разноликости и богатству комуникације и комуникатора садржана је и разлика између унутаркултурне и мултикултурне комуникације. Макс Вебер³ је концептом вероватноће формулисао да је нечије припадање различитој групи или култури израженије уколико је већа вероватноћа да ће две или више особа у истој ситуацији реаговати другачије. Самим тим је и мања вероватноћа да ће се они међусобно успешно разумети.

¹ Стојковић, Б. (2002): Идентитет и комуникација, Чигоја, Београд, стр. 26.

² Стојковић, наведено дело, стр. 27.

³ Бурић, М. (1967): Социологија Макса Вебера, Матица хрватске, Загреб, стр. 9.

У комуникацији двоје људи, припадали они истим или различитим културама, од изузетне важности је први корак – отварање. Отварање представља почетак интеракције усмерене на координирану активност и представља пут преласка од међусобне независности на међузависност. Елементи отварања су: узајамно признато опажање; узајамно прихватање; поклапање функционалних идентитета (гост-домаћин, новинар – интервјуисани) и заједнички усмерен интерес.⁴ Комуникација, разговор и интеракција двоје људи могу бити усмерени на сукоб или на сарадњу. У ситуацији када се комуникација обавља између пријатеља, познаника, људи који су међусобно повезани, процес отварања је бржи и често неприметан. Са друге стране у ситуацији када се обавља комуникација између странаца и људи који су по много чему једни од других удаљени, процес отварања тече спорије, теже, а понекад га је и немогуће постићи.

У делу *Интеркултурна комуникација*⁵, аутор Сарбауг, са Универзитета у Оксфорду, још је 1988. године навео чиниоце који утичу на разумевање и међусобно прихватање или одбијање међу учесницима у комуникацији. Степен интеркултуралности се, између осталог, одређује : језиком, представом о људима и свету, опажањем односа између учесника и опажањем намере другог. Што су ови чиниоци приближнији између двоје или више људи у комуникацији, то ће њихово међусобно деловање бити успешније, али, што су разлике веће и приметније, њихова интеракција биће неуспешнија, па чак и онемогућена. Онда када изостаје разумевања, долази до потенцијалног проблема. Многобројни су примери међукултурног неразумевања: понекад и само један гест у једној култури означава једну ствар, док се у другој односи на нешто сасвим друго, неретко и на сасвим супротно становиште. Тако, на пример, у Србији климање главом према грудима означава потврду, то јест да, док у Бугарској значи неодобравање, односно не. На Тајланду се сматра некултурним и непримереним да ученици на часу постављају питања професорима, док се у западноевропској култури такав гест цени као заинтересованост студента и жеља за већим, додатним знањем. У арапским земљама жене прекривају сваки део тела, неретко и очи. У европским земљама жене се сасвим другачије облаче. Пример сусрета ових двеју култура може довести до многобројних неразумевања – жене обучене по европским стандардима, које су у туристички обилазак неке арапске или земље Блиског истока кренуле саме или у пратњи друге женске особе, могу послати неодговарајућу поруку према стандардима и схватањима арапског света. Куповина на Блиском истоку такође може бити поприште међукултурног неразумевања. Продавац ће увек рећи цену која је знатно виша

⁴ Стојковић, Б. (2002): Идентитет и комуникација, Чигоја, Београд, стр. 30.

⁵ Sarbaugh, L. E. (1993): Intercultural communication, Transaction Publishers, London, p. 48.

од реалне, очекујући да ће се купац ценкати. Уколико купац није упознат са оваквом традицијом продавања и прихвати цену коју је продавац прву понудио, створиће се могућност да га чак и увреди тиме што није покушао да снизи понуђени износ. И невербални знаци могу довести до нераздевања. У једној култури је гледање у очи саговорника, док се са њим разговара, знак поштовања, пажње и уважавања, као нпр у САД. У другој култури гледање у очи је одраз некултуре, као на пример на Тајланду. И физичка дистанца међу саговорницима је, наводи Дезмонд Морис⁶, културно дефинисана: у Западној Европи је пристојно растојање између људи једнако дужини руке, у јужној Европи је то дужина до лакта руке, а на Арабијском полуострву је то само дужина шаке. Непознавање ових међукултурних разлика може довести до непријатних ситуација, нарочито у пословним круговима, на састанцима и при међународним сусретима.

Теоретичари интеркултурализма наводе да је заједница искуства нужан услов и основа за успостављање успешне комуникације међу људима који су припадници различитих група. Када група људи, учесника у комуникацији, има веће заједничке искуство у односу на укупно искуство сваког од учесника у комуникацији, она је самим тим једноставнија, тачнија и пожељнија. Са друге стране, што је заједничко искуство мање у односу на укупно искуство, комуникација ће бити отежана и мање успешна.

2. Странац

Људи не постоје као индивидуе, они припадају многобројним групама, често различитог, променљивог облика⁷ – породици, кварту, граду, области, земљи, групи одређеној професијом, старошћу, полом, интересовањима... Некада су те групе ствар његовог избора, некада им је природно приклоњен. Човек има могућност избора, па осим професије, сам може одабрати квартал, град или државу у којој ће живети. Може избрати место које ће називати својом земљом и народ који ће сматрати својом нацијом, чак иако није било тако по његовом рођењу. Ипак, у првом периоду, барем оном адаптирања, он ће у другој средини бити странац. И људи око њега, њему ће бити странци...

Страни свет, за онога који јесте странац место је где се другачије говори, мисли, разговара, осећа, воли, живи, страхује, радује... Препоз-

⁶ Стојковић, Б. (2002): Идентитет и комуникација, Чигоја, Београд, стр. 38.

⁷ Тодоров, Ц. (1994): Ми и други – Француска мисао о људској разноликости, Библиотека XX век, Београд, стр. 169.

знавање себе у другој и препознавање другога у себи основ је међукултурног комуницирања. Нема успешне комуникације међу странама, међу припадницима различитих заједница и култура, међу онима који нису сродни, уколико се не призна и не препозна да сродности ипак има, да међусобне културе и заједнице јесу различите, али да почивају на истим људским вредностима и основама, као и да странци постоје само на папиру, а да се свака јединка на овоме свету може сматрати сродном поједнако као што се може сматрати и страном. Ствар је у гледишту, размишљању и перспективи. Странац, понекад, тако тешко звучи. Шта значи бити странац? Шта представља бити туђ? Шта означава неког ко је далеко од нас по свему, само не по тренутном географском положају?

Свако људско биће, осим што припада некој заједници, оно, што је још важније, има потребу за припадањем. То не представља само средство човекове заштите и сигурности, напротив, та потреба се првенствено јавља из жеље да човек добије потврду и смисао свог постојања на свету у суживоту са другима. Ипак, саме заједнице често не одређују и не дефинишу човека. Људи могу имати осећај припадања више него једној заједници, а могу и деловати учествујући у неколико различитих заједница током свог живота.⁸ Линије које деле заједнице често су невидљиве и не тако лако уочљиве. Ипак, свако ко је другачији, не доживљава се као странац. О томе је говорио и немачки социолог Георг Зимел. Он је у једном од својих најпознатијих текстова „Екскурс о странцу” објаснио, како је сам навео, друштвени тип странца. Разликовао је још и друштвене типове: луталица, сиромаша и других...⁹ Према његовим речима друштвени типови нису менталне или психолошке карактеристике, већ њега одређује положај појединца као и очекивање и реакције других. Наводи да су други ти који странца дефинишу, односно који му додељују одређену позицију и имају очекивања од њега како да се понаша. Оно што је главна разлика странца од осталих јеста та што он није луталица која данас дође, а сутра оде. Не, он је и сутра ту. Улогу странца Зимел описује тако да њему, странцу, његова позиција, и то она просторна, одређује бенефите. Странац је недефинисан у смислу да се посматра тако што је и близу и далеко, па самим тим он постаје особа у коју други људи имају поверења. Довољно је далеко, а опет је, довољно и близу. Ни ту, ни овде. Није реткост да се дешава да поверљиве, личне ствари појединци сакривају од блиских људи, али да их са лакоћом изговарају пред странцем. Зашто је то тако? Зимел сматра да то потиче управо из те неодређености његовог положаја. Он је удаљенији, па сам тим и непристраснији, објек-

⁸ Месић, М. (2006): Мултикултурализам, Школска књига, Загреб, стр. 261.

⁹ *Spykman, N. J. (2009): The social theory of Georg Simmel, Transaction Publishers, New Jersey.*

тивнији, праведнији, тачнији. Није урођен у колектив, па се од њега често очекује и да има другачије ставове и поглед на свет око себе. Ипак, опрезност је неопходна. Он може бити конструктиван, али исто тако може бити и деструктиван фактор по друштво. За Зимела је класичан пример европског странца трговац или Јеврејин. Странца, по Зимелу, дефинише: а) могућност избора (он долази и одлази из групе по свом избору, за разлику од оних домаћих који судбински припадају одређеном окружењу; б) странац је посебан елемент групе, што омогућава да он буде посредник, не само у односу на друге групе, већ и у односу на групу којој и сам припада; ц) припадника групе са странцем повезују општељудски квалитети, док их са својима повезују специфичне разлике.¹⁰ Од како је комуникација почела и наставила да се развија на интерконтиненталном нивоу мање се говори о међусобно издвојеним друштвима, а све је чешће настајање и развијање мултикултурних друштава у којима људи живе и једни поред других, али и, што је још важније, живе једни са другима. Тада неретко настаје тип личности који би се могао дефинисати као маргинални човек. Његове карактеристике су следеће: „Маргинални човек је тип личности који се јавља у извесном времену и на извесном месту где се из конфликта раса и култура јављају нова друштва, нови народи и културе. Судбина која га осуђује да живи истовремено у два света је иста она која га приморава да прихвата, у односу на светове у којима живи, улогу космополите и странца. Он неминовно постаје мање завистан од свог културног миљеа, личности са широким хоризонтом, оштријом интелигенцијом и са отуђенијим и рационалнијим начином посматрања. Маргинални човек је увек релативно цивилизованije људско биће. Он заузима позицију која историјски припада Јеврејима у дијаспори”.¹¹

Човека, а пре свега нацију у којој он живи, одређују многобројни елементи – народ, религија, језик, политичке институције... Сваки од тих чинилаца је изузетно значајан и за народ и за нацију, али један се ипак издаваја више од осталих – језик, јер без језика није могуће допрећи до смисла.¹² Када се сусретнемо са странцем, ми на њему уочавамо све што је различито – пол, године, расу, изглед, тежину, ход, говор... Пошто уочимо све те разлике, јасно је да помислимо како је особа насупрот нас – странац. Ипак, ако сваку од тих различитости уочавамо и анализирамо посебно, знатно је мања вероватноћа да ћемо на основу само једне од наведених ставки особу назвати странцем. Уочићемо да је особа другачија, али не и да је странац – што је у бити другачије и супротно

¹⁰ Стојковић, Б. (2002): Идентитет и комуникација, Чигоја, Београд, стр. 62.

¹¹ Стојковић, наведено дело, стр. 59.

¹² Тодоров, Ц. (1994): Ми и други – Француска мисао о људској разноликости, Библиотека XX век, Београд, стр. 9.

становиште. Сви смо ми другачији, чак се ни за једнојајчане близанце не може рећи да су потпуно исти, и они имају факторе који их различито дефинишу, први од свих, секунде или минути разлике у рођењу, а затим и сви остали, накупљани током живота, образовања, социјализације, одрастања... Индивидуалне разлике сваке особе појединчано могу се схватити као персонални или групни идентитет, који углавном јесте другачији, али не мора бити стран. Танка је линија између другачијег и страног. Другачијег дефинишу појединачне различитости, форма испољавања. Страног дефинишу групне, генерисане различитости, суштина испољавања. Кључне одлике страног су неразумевање, одбијање, дистанца, неприхватање, суштинска различитост... Странац се не мора увек посматрати кроз призму негативног, често то и није случај, али и сама реч – странац – упућује на нешто удаљено и изузетно другачије. Странцу се не признаје идентитет истоветан нашем. Идентитет у својој суштини означава припадност, заједничке карактеристике једне групе и њених припадника, које их разликују од осталих. Либерализација култура доводи до тога да сународници и припадници једне групе све мање имају међусобно заједничких особина, традиционалних обичаја и концепције живота и све више личе и имају заједничких карактеристика са припадницима других нација са којима деле модерну цивилизацију. За међусобан живот људи у једној заједници у модерно време више није одлучујући фактор позивање на заједничке претке, већ могућност успешног суживота на истом простору, разумевање и прихватање.

Највећи број држава у данашњем свету је културолошки хетероген. Процене су да на свету има 184 независне земље а да се у њима користи око 600 језика за 5.000 етничких група¹³. Мањине и већине се у великој мери сукобљавају око питања језичких права, затим регионалне аутономије, спољне и унутрашње политике, националних симбола, признавања обележја, празника и важних датума мањина, имиграционе политике... Зато су, између осталог, мултикултурализам и међукултурно комуницирање важни. Крај 20. века описује се као доба миграција.¹⁴ Можемо слободно додати и почетак 21. века. Зато је много оних који су странци. Маса људи прелазе границе, одлазе или беже из своје домовине, доприносећи да већина земаља постане полиетничка по саставу. Разлике у националности међу грађанима једне државе морале би да се сведу на минимум, уређењем закона и поцаконских аката који се односе на националне мањине у тој земљи. Примера ради, у Војводини већину становника чине Срби, али чак 40 одсто становништва су људи друге национал-

¹³ Климика, В. (2004): Мултикултурализам и мултикултурно грађанство, Цид, Подгорица, стр. 9.

¹⁴ Климика, наведено дело, стр. 281.

ности – Мађари, Словаци, Румуни, Роми, Хрвати, Русини.¹⁵ Припадници других народа и народности у нашој земљи имају право на образовање на свом језику, слободу изражавања, употребу свог језика и писма.

Једна од најзначајнијих карактеристика која дефинише странца јесте језик. За свакога ко не говори нашим језиком кажемо да говори страним језиком. Уколико је ситуација таква да се две особе не могу споразумети на једном од њима познатих језика, међу њима се ствара непремостива баријера. Чак и ако их повезују најтананија осећања, узвишена и племенита, немогућност да се међусобно споразумевају створиће дистанцу, коју неће бити лако премостити. Мит о Вавилској кули показује значај језика. Сви људи су, каже предање, говорили истим језиком. Удружили су се у намери да саграде Вавилноску кулу која би досегла до Бога. Бог је, како би им то онемогоћио, створио различите језике којима ће људи говорити. Нису се међусобно разумели, постали су странци.

Велики значај и својеврстан дорпинос у разрешавању овога проблема дао је и мултикултурализам. Он се суштински схвата као захтев за прикључивање права на различитост. Постављајући питања о праву на различитост, мултикултурализам се развија и превазилази оквире сваког специфичног и појединачног националног концепта и самим тим свим савременим друштвима шаље величанствен цивилизацијски изазов.¹⁶ Мултикултурализам је поставио још једно изузетно значајно питање, а то је питање различитости. Како је посматрати, да ли је она позитивна или негативна, које место јој одредити унутар система друштва, да ли је претња или предност? Различитост може бити све наведено, али једно је извесно – она није једноставна нити проста категорија. Различитост на допуњује, надограђује, проширује видике, отвара путеве нових сазнања. Она је конкретна реалност, сагледана кроз људски и друштвени процес, остварује се кроз друге људе. Промене и еволуција су нужни фактори у разумевању различитости. Оне од појма различитост чине динамичку категорију. Свака различитост подразумева и резултат и прелазно стање. Резултат ако се посматра процес који је неминовно довео до те различитости. Прелазно стање ако се разуме да ће различитост временом прерасти у нову конфигурацију.¹⁷ Мултикултурализам је и симптом и индикатор друштвене промене. Ниједна промена не би могла да се догоди без стварања конфликта, несигурности и забринутости.¹⁸ Мултикултурализам је последица мешања и сусретања различитости.

¹⁵ Самарџић, М. (1999): Положај мањина у Војводини, Центар за антиратну акцију, Београд, стр. 9.

¹⁶ Семприни, А. (2004): Мултикултурализам, Клио, Београд, стр. 6.

¹⁷ Семприни, наведено дело, стр. 20.

¹⁸ Семприни, наведено дело, стр. 30.

Суштинско питање мултикултурализма јесте управо питање различитости.¹⁹ Велика различитост неминовно доводи до напетости и отпора, економски и друштвени конфликт. Ипак, мултикултурализам се бави и знатно битнијим питањима, попут оних о способности једног друштвеног система за интеграцију аутентичне различитости. Зашто се људи не би третирали као појединци, независно од њиховог порекла, расе, боје коже, језика којим говоре? Зашто свет не би био усредсређен на ствари које су заједничке свим људима као појединцима? И Србина, и Кинеза и Американца и Тајланђанина поједнако заболи када се посече, изгуби драгу особу или се разболи.

Људи, којима је све јасно, сматрају да постоје само два мишљења: њихово и погрешно. Разговор је тај који показује, напослетку и доказује, да истина никада није и не може бити само на једној страни. Разговор, сматра Ђуро Шушњић, настаје из неког недостатка у човеку.²⁰ Да би уклонио тај недостатак, човеку је потребна друга јединка, која се од њега разликује. Међу истима нема разговора, ту се ништа не догађа. Разговор са другим има за циљ развој личности. На тај начин човек надопуњује, надограђује, уобличује себе. То је један од разлога што према другоме, другачијем, страном, непознатом, не треба бити затворен, већ, напротив, отворен и спреман за нова сазнања и доживљаје, који ће надоградити човека. Одустати од разговора са другим, додаје Шушњић, значи одустати од себе. Колико ли тек одустају од себе они који осим што нису кадри да разговарају са другим, нису спремни ни да признају и потврде постојање другог, различитог од њих сами? Између за и против, колико је можда? Синтеза два различита става много је значајнија и сазнајно је вреднија од сваког става узетог од себе.²¹ Затворен систем је тамница и лавиринт за човека. Онај ко држи само до свог мишљења и сматра да од другог не може ништа да научи, онда је сво могуће знање овог света свео само на своје искуство. Колико год се човек у затвореном систему осећао сигурно, мора да схвати да носи у себи и многе замке – сваки затворен систем тежи распадању, без обзира да ли се ради о култури, личности или друштву.

Камијевом Мерсоу судили су људи који га нису разумели. У недостатку информација, знања и одсутности воље, доносе се рђаве, нетачне, исхитрене процене и одлуке.

¹⁹ Семприни, наведено дело, стр. 141.

²⁰ Шушњић, Ђ. (1997): Дијалог и толеранција, Чигоја штампа, Београд, стр. 9.

²¹ Шушњић, наведено дело, стр. 10.

Закључак

Странци имају различита виђења, схватања, поимања света, другачије размишљање и понашање... Што је најдоминантније – имају различит језик споразумавања. То је одлучујући фактор разликовања. Ипак, и поред многобројних различитости постоје и сличности. Свако је некоме странац. Интеркултурни контакти, чак ако и нису злонамерни, неретко воде сукобима. Културне разлике постоје међу људима и оне су саставни део живота сваког појединца. Сваки човек је припадник на десетина различитих група, неке је сам изабрао (школа, посао, пријатељи, спортски клуб), неке су му рођењем предодређене (породица, држава, нација). Својим избором сваки појединац може променити највећи број група којима припада. Странцу се, неретко, не признаје идентитет сличан нашем. Различитост не мора нужно бити негативна. Напротив, она је могућност за стварање нових идеја, подстицаја, комуникације. Она може да створи путеве нових сазнања. Уколико су појединац или група затворени, без жеље да саслушају, разумеју, прихвате страно, они су једнозначно осуђени на само себи сличне, ускраћени за могућности сазнања новог, другачијег, можда и бољег.

Препознавање других у себи и себе у другима основ је успешне међукултурне комуникације. Међукултурно комуницирање омогућава да се премосте баријере одбијања, неслагања, неприхватања и да се странци боље разумеју. Разумевање представља први корак ка прихватању. Када се странац разуме, схвати и прихвати, то не значи да ће јединка изгубити свој идентитет. Напротив, управо међукултурним комуницирањем и прихватањем странца могуће је постати свестранији и притом, можда, и богатији.

Литература:

- [1] Ђурић, М. (1967): *Социологија Макса Вебера*, Матица хрватска, Загреб.
- [2] Кимлика, В. (2004): *Мултикултурализам и мултикултурно трајанство*, Цид, Подгорица.
- [3] Месић, М. (2006): *Мултикултурализам*, Школска књига, Загреб.
- [4] Самарцић, М. (1999): *Положај мањина у Војводини*, Центар за антиратну акцију, Београд.
- [5] *Sarbaugh, L. E. (1993): Intercultural communication, Transaction Publishers, London.*
- [6] *Spykman, N. J. (2009): The social theory of Georg Simmel, Transaction Publishers, New Jersey.*
- [7] Семприни, А. (2004): *Мултикултурларизам*, Клио, Београд.
- [8] Стојковић, Б. (2002): *Идентитет и комуникација*, Чигоја, Београд
- [9] Тодоров, Ц. (1994): *Ми и други – Француска мисао о људској разноликости*, Библиотека XX век, Београд.
- [10] Шушњић, Ђ. (1997): *Дијалој и толеранција*, Чигоја штампа, Београд.

Sunčica Orašanin, MA
 Radio-television of Serbia
 Belgrade

PARADIGMATIC OF THE TERM STRANGER IN INTERCULTURAL COMMUNICATION

Summary: *In the light of the latest major global migrations, and even refugee crises, intercultural communication is on a special exam. New reality also requires new answers, primarily in intercultural coupling, with new interpretations and contemporary theoretical reflections, which certainly involves the exchange of thoughts, feelings, messages between members of two or more ethnic groups. Each nation is characterized by a special, specific type of communication. In interethnic relations and intercultural communication, the knowledge of the culture, customs, traditions and ways of communication are very important. Communication as the basis of interpersonal relationships is important for establishing the first but also true contact between members of these different groups. It allows people not to be perceived solely as strangers, because it is only in a dialogue that it is a link that can bring people, nations ... In this work we deal with intercultural communication through the concept of an alien - the significance of such kind of communication, advantages, disadvantages and possible traps in interpreting this complex social issue. Anyone who speaks a different language can be considered a stranger. But this does not mean that it must necessarily be rejected. By contrast, diversity might also find wealth that complements the life of individuals and brings new, different, more versatile views of the world. Traps in intercultural communication are numerous, but there are also few ways that, through dialogue, help bring about closer intercultural communication and therefore a better understanding.*

Keywords: STRANGER, INTERCULTURAL COMMUNICATION, COMMUNICATION, IDENTITY, SPEECH.